

Ana şəhid oğlunun tabutunu çiyinə qaldiranda yazdı ZƏFƏR MARŞININ ilk mısrasını. Əkiz şəhid oğullarını eyni gündə qarşılayanda qoca ana yazdı ZƏFƏR MARŞININ nəqarətini. Həyat yoldaşının tabutunu çiyinə qaldiranda gənc qadın yazdı ZƏFƏR MARŞININ son sətirini.

16-cı yazı

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Ruhi söhbət

Olub-qalan iki oğlu şəhid olan ana qoydu ZƏFƏR MARŞININ nidasını.

Analar yazdı ZƏFƏR MARŞININ sözlərini.

Oğullar döyüşə-döyüşə qazandıqları Qələbələrle oxuyaxuyaya səsi dünyaya yayılan ZƏFƏR MARŞIMIZIN son akkordlarını Şuşaya Bayraq sancmaqla tamamladılar.

"Mənə daha "Ana" deyən yoxdur. Mənə "Ana"nı ancaq əsgərlər deyir" deyən, hər gün oğullarını yola saldığı məktəbə boylanan, oynadıqları həyətə uzun-uzadı baxan, hər qapı açılarda hərbi paltarlı oğullarını gözləyən, yolu daha çox qəbiristanlığa düşən, ruhuyla, düşüncəsiylə olanları yaşayan anadır Faya ana. Hər dəfə oğlunu ziyarətə gələndə "Qələbən mübarək, oğul", - deyərək üzünə təbəssüm qonan başdaşındakı şəkli öpür. Oğlunu qucaqlaymış kimi başdaşını qucaqlayır. Bu uzun sürən zaman ərzində nələr deyildi, nələr eşidildi, bunu ancaq iki ruh bilir. Bir-birini nəfəsdən, toxunuşdan duyan doğma ruhlər. Ayrılaşmaq istəməyən, olanları, olacaqları danışan ruhlər.

Səsi səslərə qarışan durna söhbəti kimi.

Bizə bu müqəddəs anı seyr etmək qalır.

Bu mənərə bir yazıya sığmır. Bu səhnənin son kadrlarından uzaqlaşmaq üçün gözünü uzaqda görünən dağlara, bir də ağ-qara buludlara dikirsən. Yene uzaqlaşma bilmirsən. Hər yerdə, hər baxışda ancaq onlar görünür. Qürubda da, gündoğanda da.

Bəlkə də, həyat budur. Anları il uzunlu, saati ömrə bərabər zaman. Kimsəyə danışa bilmədiklərini yoxluğun içində varlıq bilərək daş sirdaşınla dərđini bölüşürsən. Özünlə, Yaradanda danışan kimi danışırın yaratdığı ruhuyula.

Bu, ruh söhbətidir.

Başqasının qarışa, girə bilmədiyi ruh söhbəti. İkiliyin anlayacağı söhbət. Bəzən səslə, bəzən səssiz, bəzən danışan baxışların sükutu ilə. Bilmirsən həmin məqamda bir illik, ya ömürlük yükünü boşaldırsan ... sabaha kimi azad olursan.

Yuxularla, qınlın xəyallarla, xatirələrlə dolan iç dünyası dolu söhbətlər bitən deyil, tükənən deyil. Körpəlikdən başlayıb bu günə kimi davam edən, sonra təzədən geri qayıdan söhbətlər...

Hər gün bu söhbətə susan qəbiristanlıq ananı addım səslərindən tanıyır. Yuxulayan qəbirler dikəlib onu salamlayır. Bəlkə də, qəbirilər o səhnəni görmək üçün üzlerini onlara tərəf çevirir. Kim bilir... Dünyada bizim görmədiyimiz, bilmədiyimiz, anlamadığımız o qəder sirlər var ki...

Həyat qəribəliklərlə doludur. Bu qəribəlikləri görmək, duymaq, anlamaq böyük xoşbəxtlikdir. Ağrısı, acısıyla birlikdə. Budur fərqlilik.

Bu da seçilmişlərin işidir.

Hər kəsin taleyinə şəhidlik düşmədiyi kimi, şəhid anası olmaq da düşmür. Yaradandan se-

vimlisi olmaq hamıya nəsib olmur.

Bizim bütün şəhidlərimizin üzündə qürur dolu bir sevinc, təbəssüm vardı. Bu qələbəyə olan inamin, ümidin, bu yolu seçmənin, vətəni canlarından çox sevmənin amallarının, yollarının zəfərinin sevinciydi.

Biz seçimimizdə yanılı bəlik, Yaradansa, heç vaxt yanılmır. Onun öz seçimi var. Mələrin, milyonların içindən az sayda sevdikləri, şərəfə layiq bildikləridir Şəhidlər.

O seçilmişlərin içində sizlər də varsiniz, şəhid anaları! Siz müqəddəslərin müqəddəslərsiniz!

Qələbə təsəllili analar!

Şəhid anaları

*Gecəsi övlad yuxulu,
gündüzü həsrət qoxulu,
baxır, uzaqlara baxır,
yoxluğu var bilən analar,
sevən, sevilən analar.*

*Sözləri alqış yerində,
zəfəri çağırış yerində,
gəlini xına əlində
süfrəsi fəsəli analar,
Qələbə təsəlli analar.*

*Gözləri hey yol çəkər,
uzaqdan bir kölgə gələr,
addımlar bir cüt gül əker...
ümidə qucaq analar,
dözümü, qoçaq analar.*

*Sükutu Bisutun kimi,
duruşu sütun kimi,
baxışı qurğuşun kimi,
mərddi qəhrəman analar.*

*Torpaqdi, anadı vətən,
canlardan bahadı vətən,
qeyrətli sonadı, Vətən,
şəhidi doğan analar.*

Musiqi ruhun qidasıdır

Ananın arzusu bitmədiyi kimi ağrıları da tükənmir. Faya xanımın arzuları ilə ağrıları bir-birinə qarışır.

"Bu uşaqları çox əzab-əziyyətlə böyütdüm. Onları soyuqdan-qardan qorudum, düşməndən qoruya bilmədim. Tabuta sığmayanlar qəblərə sığdılar. İki övlad anasıydım, amma bilmirdim iki şəhid anası olacam.

Cavidin arzusunu yerinə yetirə bilmədim. 26 sentyabr 2020-ci ildə Cavid zəng eləmişdi, uşaqları ilə görüntülü danışmaq istəyirdi. İnternet olmadığından görüntülü danışa bilmədik. Arzusunu üreyimdə qaldı.

İstəyirdim heç olmasa, Çingizin arzusu üreyində qalmasın.

Çingizin döyüş dostu Qabil deyir ki, Çingiz sanki şəhid olacağını bilirdi. Hətta Qalibə bir dəfə vəsiyyət də edib ki, mən şəhid olsam, məzarım üstündə Elnarə Abdullayeva ana haqqında muğam ifa etsin.

Elnarə xanıma sonsuz təşəkkürümü bildirirəm. Çox sağ olsun. Bir vətəndaş, ana olaraq mənim səsimi eşidib Çingizin arzusunu yerinə yetirməyə gəldi. Allah onu arzularına qovuşdur-sun. Çingizimin arzusunun həyata keçirdi. Üstümdən dağ götürüldü".

...Müharibədən bir il sonra həkim-foniator Fəxriyyə Əsədovanın vəsiyyətiylə şəhidin son sözləri Elnarə xanıma çatdırıldıqda o, bir dəqiqə belə təəddüd

"Şəhid qardaşlar" kitabı

etmədən Fəxriyyə xanımla birlikdə Şəmkirə yola düşdülər. Şəhid qardaşların ailəsi, valideynləriylə görüşdükdən sonra onlar Şəmkir rayonunun Yeniabad qəbiristanlığına gedib şəhidlərin qəbrini ziyarət etdilər.

Elnarə xanım Çingizin qəbri üstə onun istədiyi muğamı elə bir səslə, elə bir yanğıyla oxudu ki, muğam sədasi altında qəbiristanlığa göz yaşları yağdı. Hamı qulaq kəsilmişdi. Ağaclər da, quşlar da.

Sevinən bir Çingizin ruhu idi, bir də oğlunun arzusu yerinə yetdiyindən üstündən yük götürülən gözyaşlı Faya ana.

Arzusu reallaşanda insan onu ağıldan məqamda da sevinə bilər. Bu qəmin sevincə dönmə anıdır. Ruhun sakitləşməsi, rahatlanmasıdır.

Jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən Elnarə xanım qeyd edir ki, mən gəlməyə bilməzdim. Şəhidimizin arzusunun mütləq yerinə yetirməliydim.

Övlad ən ağır məqamında "Ana! Ay ana", - deyir. Amma Çingiz mənə onun qəbri üstündə oxumağımı istəmişdi. Gəldim, ruhunu şad edəm, anasına, doğmalarına belə oğullar böyütdüyü üçün təskinlik verəm, səbir diləyəm.

Mən həmişə şəhidlərimizi yad edirəm. Bu hamımızın borcudur. Şəhidlər bizim üçün, bu torpaq üçün şəhid oldular.

Allah Çingizə, Cavidə və bütün şəhidlərə rəhmət eləsin. Ruhları şad olsun.

"Musiqi ruhun qidasıdır"

(Ü.Hacıbəyli).

Muğamlarımızı ruha qədər ucalda bilən Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, xanəndə Elnarə Abdullayeva bunu bir daha təsdiq etdi. Bu dəfə Elnarə xanım səsinə şəhid ruhuna yönəltdi...

Bu ifa Elnarə xanımın özünün ifasında dediği kimi "nə Mahurdu, nə Zabuldu, nə Segah..." sadəcə bir ah, bir nalə, bir ana fəryadı idi. Elnarə xanımın ruha qida verən səsi bu dəfə şəhidin ruhunu oyatdı. Arzusunun yerinə yetdiyi şəhidə ağah oldu.

Şəmkir rayon Yeniabad kəndinin şəhidləri Cavid və Çingiz Məmmədov qardaşlarının əziz xatirəsinə

Sentyabrın 27-si idi. Sərin külək əsirdi. Biz ailəlikcə oturub söhbət edirdik. Birdən qardaşım xəbər gətirdi ki, düşmən gecə saatlarından atəşkəs rejimini pozub. Ordumuzun döyüşə tam hazır olduğunu bildirdik. Döyüşə bizim Yeniabad kəndimizdən də gənc oğlanlar yollandılar. Məmmədov Cavid və Məmmədov Çingiz qardaşları isə gizir kimi orduda xidmət edirdilər. Onların xüsusi hərbi hazırlıqlarından, ailələrinə göndərilən Fəxri fərman və məktublardan kənddə hamının xəbəri vardı. Düşmənlər olan nifrətləri də hamıya bəlli idi. Bu qardaşlar torpaqlarımızı işqaldan azad etməyi, anaları Faya xanımı doğma Dərələyəz mahalına aparmağı, nənə-babalarının qə-

birələrini ziyarət etməyi qarşılarına məqsəd qoymuşdular. Bu analarının ən böyük arzusu idi.

Artıq bir neçə gün idi ki, şiddətli döyüşlər gedirdi. Faya ana oğullarından çox narahat idi. Sentyabrın 27-si Cavid anası və ailəsi ilə danışırkən onlarla sağollaşdı on gündən sonra onlara qələbə xəbərini verəcəyini söyləmişdi.

Valideynlərin narahatlığı başa düşülən idi. Evin iki övladı da döyüşdə idi.

Bu iki qardaş eyni gündə ailə həyatı qurmuşdu. Hər iki qardaşın iki körpəsi var. Cavidin Elcanı və Damlası, Çingizin isə Elgizi və Uğuru.

Müharibənin şiddətli günlərindən birində həyətə çıxanda gördüm ki, Türkan iki körpəsini qucaqlayıb ağlayır: "Mənim nə atam, nə də anam var. Cavid mənə həm ata, həm ana, həm qardaş, həm də arxa-dayaq oldu. İnşallah, tezliklə sağ-salamat gələr və sizi atasız qoyamaz". Bu mənərə mənə çox pis təsir etdi. Ağlaya-ağlaya ot-ağıma gəldim. Axşama qədər otağımdan bayıra çıxmıdım. Bu mənərə gözümdən önündən getmirdi. Müharibə, ananın hönkürtüsü qəlbimi dağladı, mənə parampaşa etdi.

Biz hər gün televiziyaya qarşısında əyləşərək torpaqlarımızın azad olunması ilə bağlı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin çıxışlarını qulaq asırıq. Mən torpaqlarımızın azad olunmasını çox sevinirəm də, hər gün bir ailənin, bir ocağının sönməsinə çox üzülürdüm. Çünki hər bir ailə əzab-əziyyətlə övladlarının xoş, firavan yaşamasına çalışırdı. Məmmədovlar ailəsi də həmçinin ...

Oktyabrın 4-ü idi. Göy üzü dolmuşdu, sanki ağlamaq istəyirdi. Yuxudan dəhşətli ağlaşma səsinə oyandım. Cavid İlham oğlu Məmmədov düşmənlə döyüşdə qəhrəmancasına şəhid olmuşdu. Bu dəhşətli mənərəyə necə reaksiya verəcəyimi bilmirdim. Evdəkilər şəhid Cavidə qarşılaşmağa getmişdilər. Bütün kənd orda idi. Əslində hamı şəhidlə qürur duyurdu.

Ücrəngli Dövlət Bayrağımız şəhid Cavidin valideynlərinə təhvil verildi. İlham ata bayrağı alaraq öpüb gözünün üstünə qoydu. Bəli, vətən bizə hər şeydən əzizdir. Onun yolunda biz canımızı verməyə cümlə hazır, qan tökməyə cümlə qadir olmalıyıq.

Faya ana şəhid Cavidə son mənzilə yola salınarkən arxasınca ayaqyalın qaçdı. Qadınlar ananı zorla sakitləşdirərək evə gətirdilər. Cavid torpağa tapşırıldıqdan sonra əsgərlər göyə atəş açdılar. Dağ-daş yerindən oynadı. Bir dəqiqəlik sükutla əziz xatirəsini anıldı.

Türkan xanım bu ağır-acıdan bir müddət özüne gələ bilmədi. Çünki övladları da özü kimi atasız qaldı. Amma Türkan xanımın "Mən Cavidimin şəhid olduğu o yerə getmək, o torpağı qucaqlamaq istəyirəm. Bəlkə onda təksinlik taparam" kəlmələri daim qulaqlarımda cingildəyir.

Cavidən sonra gözü yollarında Çingizi axtaran Faya ana: "Heç olmasa Çingiz sağ-salamat gəlsin. Qazi gəlsə də olar, tək gəlsin. Ona qurbanlar kəsəcəyəm", - deyirdi. Artıq deməyə söz qalmırdı, sözlər tükənmişdi. Kənddə də şayiələr gəzirdi. Buna dözməyən ana oğlunun ardınca çox yerlərə getdi. Yazıq ana hər gün ağlayaraq: "İtkinlik nə qədər ağır olsa da, birçə qapımı döyməsinlər. Mən bayrağa bükülmüş ikinci tabut istəmirəm. Birini şəhid versəm də, birini qazi kimi görmək istəyirəm", - söyləyirdi.

Yazıq ata dəhşətli yuxunu görmüşdü. Hətta yuxunu yaxınlarına da danışmışdı. Ancaq yaxınları bunu təkzib etmiş, Çingizin gələcəyini ümid edirdilər. Uzun sürən araşdırmalardan sonra şəhid Çingizin nəşi 18.12.2020-ci ildə ailəsinə təhvil verildi. Ailə cökmüşdü, necə reaksiya verəcəklərini bilmirdilər.

Kənd ikinci şəhidini qarşılayırdı.

Hamı şəhid Çingiz Məmmədovla vidalaşdı və Çingiz şəhid qardaşı Cavidin məzarı yanında dəfn edildi. Qardaşlar cənnətdə bir-birinə qovuşdular. İndi soyuq məzar başında duran ana bilmir hansı övladının qəbrini qucaqlasın. Bu vəziyyətdə yazıq anaların ağlamaqdan başqa çarəsi qalmır. Amma hər dəfə onlardan ayrılın ana "Vətən sağ olsun!" - deyir.

Acını yaşayaraq övladları ilə qürur duyan valideynlər torpaqlarımızı işqaldan azad olunanda onların ruhlarının şad olacağına inanırdılar.

Nəhayət, 8 noyabr 2020-ci ildə bütün televiziya kanallarından xoş xəbərlər eşitdik. Şuşa azad edildi və şəhidlərimizin qanı yerə qalmadı. Həmçinin Məmmədov qardaşlarının. Məmmədov ailəsi bu xoş xəbəri sevincilə qarşıladılar. Artıq arzularını həyata keçirmişdi. Şəhidlər də qalibdilər. Bu qələbə onların da payı var. Oğulları sağ olsaydılar bu xoş xəbərləri onlara özləri çatdıracaqdılar.

Böyükdən kiçiyə kimi hamı küçələrə axışdı, hər kəs qələbə münasibəti ilə bir-birini təbrik edib, qurbanlar kəsdilər. Biz isə Faya ananın və İlham atanın qarşısında baş əydik, anamızın əlindən öpdük. Belə övladlar böyütdüyünə görə onlara öz minnətdarlığımızı bildirdik.

İndi bütün kənd əhalisi Faya ana və İlham atayla birlikdə qəhrəmanlarımızı ziyarət edir və şəhidlərin məzarları üstünə gül-çiçək və əklillər qoyurlar. Biz şəhidlərimizlə qürur duyuruq. Dövlət başçımız tərəfindən şəhid ailələrinə qayğı göstərilir. İşqaldan azad olunmuş ərazilər minadən təmizlənir, yenidən tikilir, abadlaşır. Faya ana da Qarabağımızı - Şuşamızı, Kəlbəcərimizi və bütün işqaldan azad olunmuş torpaqları gördükcə oğullarının sevinən ruhlərini duyacaq.

Aytəkin Əliyeva, qonşu. Gəncə Dövlət Universitetinin tələbəsi